

El codi de dret marítim català del segle XIII és l'origen de la legislació marítima d'arreu del món

Autor: Jesús Lloria

Data de publicació: 31-05-2021

L'Institut Nova Història fa a mans un petit article divulgatiu que el 19 de febrer del 2016 En Jesús Lloria va escriure sobre el dret marítim català per a la revista digital Vibrant. La nostra legislació marinera és l'origen del dret marítim d'arreu del món.

Redactat en català, el Llibre del Consolat de Mar de seguida va ser traduït a l'italià, francès i castellà. Tal era la influència del comerç català i la presència dels consolats catalans en les principals rutes de comerç, que la seva traducció es va estendre a moltes més llengües i va esdevenir la base del dret mercantil modern arreu del món.

Els Costums de la Mar de Barcelona

Els Costums de la Mar, redactat en català a Barcelona l'any 1260, és una compilació d'usatges i costums mercantils d'arreu de la Mediterrània que van contribuir a la millora de la navegació i foren adoptades com a lleis en molts dels seus ports. Són una mostra més de la capacitat organitzativa de la nació catalana, que amb l'ordenament dels costums marítims i de comerç unificaven els criteris en cada port comercial, dinamitzant, com mai abans en la història de la humanitat, les relacions comercials entre pobles, sense perjudici d'actualitzar i ampliar les normes segons sorgissin noves necessitats, pròpies del nou dinamisme, com podien ser assegurances, ordenament racional de les contribucions, drets i deures de les tripulacions, ordenances per als corredors de comerç, etc.

Es va agafar com a base les Ordinacions de la Ribera de Barcelona de l'any 1258, considerada com la primera relació escrita del dret mercantil marítim. I van servir d'esberrany pel reeixit best-seller de l'edat mitjana: el Llibre del Consolat de Mar.

La supremacia del comerç català, amb l'expansió dels seus Consolats de Mar arreu d'Europa, Orient i el Nord d'Àfrica promou que el dret marítim català s'estengui més enllà de les nostres fronteres. Les normes jurídiques que regulen el dret marítim català seran aplicades primer a tota la Mediterrània com a dret mercantil i de navegació, passant més tard a l'Atlàntic com a dret internacional. Es va fer necessari actualitzar el codi jurídic sobre les bases dels Costums de la Mar de Barcelona, ampliant i recollint noves ordenacions derivades de la gran varietat de relacions mercantils i les noves necessitats que reclamava tal expansió comercial. El Llibre del Consolat de Mar assolí la seva redacció definitiva en la capital comtal l'any 1370.

Les normes del Llibre del Consolat de Mar van restar vigents a Barcelona fins al 1829, quan foren substituïdes pel codi de comerç espanyol, inspirat en la legislació francesa. Mentre, el Llibre del Consolat de Mar encara ha estat citat en diverses sentències del segle XX, per exemple en estats d'influència anglosaxona com els Estats Units, per citar-ne un.

El Llibre del Consolat de Mar és una més de les aportacions catalanes a la civilització occidental i una mostra indefectible de la nostra llegendària gran capacitat organitzativa. La flexibilitat de la nació catalana per adaptar-se i gestionar les noves necessitats sorgides del progrés constant és avui dia una senya de la nostra identitat.

Els Consolats de Mar

L'activitat dels mercaders i dels armadors, sobretot dels barcelonins els portà a tots els ports comercials del Mediterrani, on establiren colònies més o menys nombroses segons l'ambient favorable del lloc. Tanmateix, foren afavorits, amb privilegis de lliure comerç a l'Imperi Bizantí, a Xipre i al Nord d'Àfrica.

Els ports més freqüentats pels mercaders catalans tenien un representant nomenat pel rei que defensava els seus interessos davant les autoritats locals, però des de 1266 el rei Jaume I, reconeixent la supremacia de Barcelona, li atorgà al consell de la ciutat el privilegi de nomenar els cònsols o representants dels mercaders als ports d'Orient amb el nom de "Cònsol dels catalans" i amb jurisdicció sobre tots els súbdits de la Corona catalana-aragonesa. Jaume I només es reservava els consolats del Nord d'Àfrica, on tenia molts interessos comercials directes. Sota l'autoritat dels cònsols es desenvolupa el dret marítim català i els coneixements entre ciutats.

Els Consolats de Mar van ser suprimits de la Corona d'Aragó. Com ja podeu endevinar, després de la derrota del 1714 a cop de decret de Nova Planta, amb l'excepció dels de Mallorca i Barcelona, que ja mai no van poder actuar amb normalitat per la ingerència de les noves lleis borbòniques.

La història de Barcelona va lligada a la dels Consolats de Mar, són l'expressió de la seva gent i al mateix temps han fet de la ciutat la capital europea de gran reconeixement internacional que és en l'actualitat. Orgullosa del seu passat, vol recuperar la influència que van representar aquests Consolats de Mar, tornant a obrir-ne de nous, malgrat la manca de facilitats i els entrebancs que tothom ja es pot imaginar.

Jesús Lloria

<https://historiavibrant.cat/el-codi-de-dret-maritim-catala-del-segle-xiii-es-lorigen-de-la-legislacio-maritima-actual-darreu-del-mon/>